

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวของเด็กบนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 คน ได้แก่

1. นางสาวลัดดา ตั้งสุภาชัย ผู้อำนวยการศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม
2. นายชิตพงษ์ กิตตินราทร สถาบันไทยรัฐเน็ต
3. นางขวัญวงศ์ พิกุลทอง รองผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครอง

เด็กแห่งชาติ

ซึ่งผู้ศึกษากำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ไว้ดังนี้

1. ท่านคิดว่าปัจจุบันเด็กไทยได้รับอิทธิพลจากการใช้บริการอินเทอร์เน็ตอย่างไร
2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร กรณีมีเด็กถูกล่อลวงไปลวงละเมิดทางเพศ ชิงทรัพย์ หรือประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ โดยใช้ช่องทางที่เด็กเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวในอินเทอร์เน็ต และแนวโน้มสถานการณ์นี้คาดว่าจะเป็นอย่างไ
3. ท่านคิดว่าผู้ประกอบการเว็บไซต์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือแม้แต่ตัวเด็กตระหนักถึงภัยนี้หรือไม่อย่างไร
4. ท่านคิดว่าปัญหานี้จะมีแนวทางการป้องกันและแก้ไขอย่างไร

สรุปผลการสัมภาษณ์

ข้อคำถามที่ 1 ท่านคิดว่าปัจจุบันเด็กไทยได้รับอิทธิพลจากการใช้บริการอินเทอร์เน็ตอย่างไร

เนื่องจากกระแสความทันสมัยของโลกโลกาภิวัตน์ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและปัจจุบันในโลกอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ในทุกช่วงวัย และยิ่งพัฒนาการของเทคโนโลยีด้านอินเทอร์เน็ตมีมากขึ้นเท่าไรก็ยังมีอิทธิพลกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนมากยิ่งขึ้น

ซึ่งกลุ่มเด็กก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลของโลกอินเทอร์เน็ตและเนื่องจากวุฒิภาวะของเด็กในการพิจารณาการใช้บริการอินเทอร์เน็ตอาจมีความต่างจากบุคคลในวัยอื่น จึงส่งผลให้เด็กได้รับกระแสของสิ่งเหล่านี้มาอย่างรวดเร็ว และตัวระบบอินเทอร์เน็ตเองก็มีการนำเสนอใน

หลาย ๆ รูปแบบ ทั้งที่เป็นประโยชน์และโทษ เช่น ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากการเรียน การสอนเด็กก็ได้รับประโยชน์จากการใช้บริการอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นจากการทำรายงาน การ ค้นคว้าหาข้อมูล ความรู้รอบตัวต่าง ๆ นอกจากการเรียนการสอนแล้ว ในการใช้บริการอินเทอร์เน็ต ยังมีในรูปแบบของการติดต่อสื่อสารเหมือนโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ มีทั้งรูปแบบของ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) การพูดคุยกันผ่านเว็บไซต์ MSN, Hi5 เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ นำ ความสะดวกรวดเร็ว หรือนำข้อมูลข่าวสารมาสู่คน นอกจากนี้อินเทอร์เน็ต ยังมีรูปแบบการ นำเสนอด้ำนนันทนาการ เช่น การดูหนัง ฟังเพลง เล่นเกม ได้

เพราะฉะนั้นจากการนำเสนอรูปแบบการให้บริการในรูปแบบที่หลากหลาย จึงต้อง กลับมาพิจารณาที่ตัวผู้รับบริการว่าจะสามารถป้องกันตนเองจากโทษของอินเทอร์เน็ตได้มากเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากตัวผู้ให้บริการเป็นกลุ่มเด็กจะสามารถถูกชักจูงได้ง่าย ซึ่งเราเห็นภัยที่เกิดขึ้น อย่างชัดเจนจากการเผยแพร่ของสื่อทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ ในอินเทอร์เน็ตเอง

การที่เด็กเหล่านี้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตในด้ำนนันทนาการ เช่น เป็นตัวหาเพื่อนผ่าน การแชต MSN เป็นตัวสื่อสารกันทำให้เด็กมีการใช้เว็บไซต์ต่าง ๆ ในการคบหาสมาคม รู้จักกับ เพื่อนใหม่ คนแปลกใหม่ หรือว่าเล่นเกม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนก่อให้เกิดปัญหาภัยอินเทอร์เน็ต ในสังคมไทยตามมามากมาย ไม่ว่าจะเป็น เด็กติดเกม เด็กถูกล่อลวงไปก่อนอาชญากรรม ต่าง ๆ เช่น ถูกข่มขืน ถูกลักทรัพย์ เป็นต้น

นอกจากนี้เว็บไซต์ที่เกี่ยวกับการคบหาสมาคมที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มเด็ก เช่น Hi5, MSN, you tube ซึ่ง ณ ขณะนี้กำลังเป็นประเด็นมาก ๆ ที่เป็นต้นเหตุของการนำภัยต่าง ๆ มา สู่กลุ่มเด็ก ดังที่เราเห็นตามหน้าข่าวหนังสือพิมพ์เมื่อไม่นานมานี้ปรากฏว่า เด็กมีการเสนอขาย บริการทางเพศทาง Hi5 จากข่าวนี้ทำให้เห็นเลยว่า การที่เด็กเกี่ยวข้องกับการใช้บริการอินเทอร์เน็ต มีทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งจากตรงจุดนี้เป็นประเด็นที่ผู้ทำงานด้ำนเด็ก สังคม ครอบครัว คง จะต้องมาพิจารณากันว่าจะมีแนวทางอย่างไรที่จะจัดการกับระบบสารสนเทศในกลุ่มเด็ก เพราะฉะนั้น ถ้าถามว่าเด็กไทยได้รับอิทธิพลอย่างไรว่ นั้น ตอบได้ว่า เด็กไทยได้รับอิทธิพลอย่างย้ง ทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งทางลบก็ทวีความรุนแรงขึ้นมากจนถือว่าเป็นปัญหาสังคมระดับหนึ่งแล้ว

ข้อคำถามที่ 2 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร กรณีมีเด็กถูกล่อลวงไปล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งทรัพย์สินหรือประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ โดยใช้ช่องทางที่เด็กเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวในอินเทอร์เน็ตและแนวโน้มสถานการณ์นี้คาดว่าจะเป็นอย่างไ

จากผลทางลบของการที่เด็กเกี่ยวข้องกับการใช้บริการอินเทอร์เน็ตที่ก่อให้เกิดภัยต่าง ๆ นั้น หากมองในมุมกลับกันการที่บุคคลในวัยอื่น ๆ เข้าใช้บริการอินเทอร์เน็ตโดยมีลักษณะการสมัครเข้าเว็บไซต์ต่าง ๆ นั้นจะต้องมีการกรอกข้อมูลของตนเองลงไป ซึ่งหากสำหรับผู้ใหญ่ก็จะเห็นเป็นสิ่งปกติและอยู่ในวัยที่มีวุฒิภาวะในการไตร่ตรองก่อนจะกรอกข้อมูลลงไป และในเด็กเองก็มีขั้นตอนเหมือนผู้ใหญ่ คือ การจะเข้าถึงเว็บไซต์บางเว็บไซต์เด็กต้องมีการสมัครและกรอกข้อมูลลงไป ซึ่งข้อเท็จจริงตรงนี้ก็กลับกลายเป็นประโยชน์กับผู้ที่คิดร้ายในการจะเข้าถึงข้อมูลตรงของเด็กสื่อเข้าไปหาตัวเด็กได้ เพราะสามารถรู้ถึงข้อมูลของเด็กว่ารูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร อายุเท่าไร เรียนอยู่ที่ไหน ซึ่งหากสามารถรู้ข้อมูลเด็กได้ก็จะดำเนินการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันโดยการแชตผ่าน MSN ฝากข้อความทาง e-mail หรือ Hi5

มีผู้ที่ปฏิบัติงานด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในกระทรวงวิทยาศาสตร์ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า โลกบนอินเทอร์เน็ตนั้นข้อมูลที่เราได้รับไม่สามารถเชื่อได้ทั้งหมด เช่น รูปที่โพสต์ลงในอินเทอร์เน็ตจะเป็นรูปจริงหรือไม่ ลักษณะนิสัยที่บ่งบอกลงในอินเทอร์เน็ตจะเป็นจริงหรือไม่ ทุกอย่างมันสามารถตัดต่อได้ เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากจะนำมาเป็นพยานหลักฐานแล้วคงเป็นไปได้ยากมากเพราะเราไม่รู้ว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นความจริงหรือเท็จ สมมติมีผู้ประสงค์ร้ายสามารถเข้าไปดูข้อมูลของเด็กได้จากการที่เด็กเปิดเผยข้อมูลของตัวเอง ก็จะทำให้ทราบว่าเด็กอายุ 14 ปี เท่านั้นเองและเด็กอายุประมาณนี้มีความต้องการที่จะหาเพื่อนใหม่ในอินเทอร์เน็ต จึงทำเป็นติดต่อโดยการ แชต พูดคุยดี ๆ ด้วย อีเมลตอบไปมาคุยกัน นาน ๆ ไปมีการนัดเจอกัน ซึ่งในการนัดเจอนั้นอาจจะมีการแฝงภัยร้าย เช่น ถูกล่วงละเมิดทางเพศบ้าง หรือถูกล่อลวงทรัพย์สินหรือไปทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่สมวัยต่าง ๆ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร หรือว่าอาจมีการไปประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ ตรงนี้ถือเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อเด็กอย่างยิ่ง แล้วในปัจจุบันนี้เห็นได้ชัดเจนตามหน้าหนังสือพิมพ์ จึงถือได้ว่าเป็นภัยร้ายแรงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเด็ก และเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญมากปัญหาหนึ่งเลยทีเดียว

ข้อคำถามที่ 3 ท่านคิดว่าผู้ประกอบการเว็บไซต์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือแม้แต่ตัวเด็กตระหนักถึงภัยนี้หรือไม่อย่างไร

ในการสรุปข้อคำถามนี้สามารถแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

- ด้านผู้ประกอบการเว็บไซต์ทราบถึงภัยจากการที่เด็กเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวในอินเทอร์เน็ต กรณีเช่น Hi5 ซึ่งเป็นเว็บไซต์ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ส่งหนังสือมายังรัฐบาลไทยถึงการขอโทษว่าทางเว็บ Hi5 ได้สร้างความเสื่อมเสียและทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้นในสังคมไทยอย่างมากมาย เช่น กรณีที่ดังมากคือ พระได้ใช้ Hi5 ไปล่อลวงสีกามาลวงละเมิดทางเพศ หรือแม้แต่กลุ่มเด็กก็มีได้อาศัยเว็บนี้ขายบริการทางเพศ ซึ่งทางเจ้าของเว็บไซต์ก็ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นนี้แล้ว

- ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติของประเทศไทยก็ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เช่นกัน ในเบื้องต้นได้ออกประกาศขอความร่วมมือเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวของเด็กบนระบบสารสนเทศ แต่ทว่าประกาศที่คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติที่ออกไปนั้นก็เป็นการป้องกันเบื้องต้น ในการขอความร่วมมือไม่ใช่เป็นข้อบังคับอย่างกฎหมาย ณ ขณะนี้ยังไม่มีข้อบังคับหรือกฎหมายที่จะมาใช้ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวของเด็กได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงตระหนักถึงปัญหาอย่างมาก โดยเฉพาะกระทรวงวิทยาศาสตร์ซึ่งคุมทางด้านเว็บไซต์ทั้งหลาย

นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังร่วมมือกันผลักดันการเพิ่มมาตรการในร่าง พ.ร.บ. ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนของกฤษฎีกา แต่ว่า ร่าง พ.ร.บ. นี้ ไม่ได้มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวของเด็ก ดังนั้น คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติจึงได้มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวของเด็กบนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และได้จัดทำหนังสือไปถึงสำนักงานกฤษฎีกาที่จะขอให้มีการทบทวนและขอเพิ่มมาตรที่จะคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวของเด็กในกลุ่มที่ต่ำกว่า 18 ปี ว่าไม่ให้บริษัท หรือผู้ประกอบการเว็บไซต์มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของเด็กในอินเทอร์เน็ต เพื่อไม่ให้ผู้ประสงค์ร้ายสามารถเข้าถึงข้อมูลของเด็กและเข้าไปทำการติดต่อถึงตัวเด็กได้ เพราะฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงปัญหานี้และได้ร่วมมือดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็คงจะต้องให้มีผลที่ออกมาเป็นรูปธรรมมากกว่านี้ กล่าวคือสมมติมีการออกกฎหมายมาแล้วต้องมีการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพซึ่งตรงนี้ก็จะต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการในเรื่องของการรณรงค์การบังคับใช้กับผู้ประกอบการเว็บไซต์เพื่อให้ผู้ประกอบการเว็บไซต์เหล่านี้ดำเนินการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ต่อไป

- ด้านตัวเด็ก หากพิจารณาแล้วถือได้ว่าตัวเด็กเองมีความตระหนักรู้ แต่การปฏิบัติกับการตระหนักรู้ของเด็กนั้นไม่มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ การตระหนักรู้ถึงภัยนั้นเด็กรู้แต่มักจะคิดว่าภัยนี้คงไม่เกิดกับตัวเอง ดังนั้น ความตระหนักรู้กับการปฏิบัติที่สอดคล้องกันจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับเด็ก การที่ตัวเด็กเองจะป้องกันภัยของตัวเองนั้นเด็กอาจจะปฏิบัติเนื่องจากบางครั้งเด็กจะเลียนแบบเพื่อน เช่น เพื่อนเล่น Hi5 ก็จะมีใครสักคนเข้าเว็บนี้เหมือนเพื่อนเพื่อจะได้มีไว้พูดคุยกันได้ หรือเว็บไซต์นี้ไว้เพื่อความทันสมัย เป็นต้น ดังนั้น หากถามถึงตัวเด็กแบ่งออกได้เป็นกลุ่มเด็กที่อาจมีความตระหนักรู้และไม่มีความตระหนักรู้ แต่ทั้งนี้เด็กหลายคนที่ไม่รู้เรื่องภัยนี้เลยก็มี เพราะเด็กที่เข้ามาใช้บริการอินเทอร์เน็ตมีหลากหลายวัตถุประสงค์และหลายช่วงอายุ ตรงนี้จึงถือเป็นเรื่องสำคัญและอันตราย หากจะหาแนวทางในการช่วยป้องกันตัวเด็กในทุกช่วงวัยจึงทำให้เกี่ยวข้องกับหลายกลไก เช่น กลุ่มเด็กอายุ 18 ปี โรงเรียนก็สามารถจัดฝึกอบรมให้ความรู้ได้ แต่พอก่อนที่ต่ำกว่า 18 ลงมาก็จะเกี่ยวข้องกับบทบาทของครอบครัวที่ต้องเข้ามาดูแลการใช้บริการอินเทอร์เน็ตของเด็กอย่างใกล้ชิด เช่น การสังเกตพฤติกรรมลูกว่าตั้งแต่ใช้บริการอินเทอร์เน็ตมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปหรือไม่ มีการออกไปนอกบ้านบ่อยครั้งขึ้นหรือไม่ หรือพูดถึงบุคคลใหม่หรือเพื่อนใหม่ให้ฟังบ้างหรือไม่ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ถามว่าเด็กตระหนักรู้หรือไม่นั้น จึงขอแบ่งออกเป็นหลายกลุ่มว่า หากเด็กกลุ่มช่วงอายุ 15-18 ปี อาจจะรู้ถึงภัยแต่ยังไม่ตระหนักเท่าที่ควรเพราะมีความคิดว่าภัยนั้นคงไม่เกิดขึ้นกับตนเอง แต่กลุ่มเด็กช่วงอายุต่ำกว่า 15 ลงมานั้นถือได้ว่าอาจจะไม่รู้และไม่ตระหนักรู้ว่าภัยจะเกิดขึ้นกับตัวเอง

ข้อคำถามที่ 4 ท่านคิดว่าปัญหานี้จะมีแนวทางการป้องกันและแก้ไขอย่างไร

การป้องกันและแก้ไขแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในด้าน การผลักดันกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ซึ่งในส่วนนี้เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาย่างเป็นรูปธรรมที่สำคัญคือการเป็นด้านแรกที่จะป้องกันการเกิดภัยนี้แก่เด็กได้ และเมื่อมีกฎหมายนี้ออกมาแล้วต้องขอความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อให้เด็กได้รับการคุ้มครองได้ในระดับหนึ่ง

ด้านโรงเรียนมีส่วนช่วยในการป้องกันและแก้ไขคือ การให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เด็กในเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย และรู้เท่าทันกับรูปแบบภัยต่าง ๆ ที่เกิดตามมาจากการใช้บริการอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังต้องให้ความรู้แก่เด็กทั้งด้านประโยชน์และโทษของการใช้

บริการอินเทอร์เน็ต แล้วร่วมไปถึงการสร้างตระหนักรู้ให้เด็กได้ตระหนักอยู่เสมอถึงความไม่ปลอดภัยและการป้องกันตนเองจากผู้ไม่ประสงค์ร้ายที่เกิดขึ้นในระหว่างการใช้บริการอินเทอร์เน็ตได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. ครอบครัว เป็นจุดที่สำคัญที่สุด ที่จะควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กอย่างใกล้ชิด แล้วยังรวมไปถึงการให้ความรู้แก่เด็กในการใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นประโยชน์ ไม่ให้ใช้มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น นอกจากนี้ครอบครัวยังต้องดูแลเด็กในการสังเกตพฤติกรรมของเด็กว่ามีพฤติกรรมในการคบหาเพื่อนเปลี่ยนไปหรือไม่ หรือต้องคอยพูดคุยซักถามเรื่องการใช้บริการอินเทอร์เน็ตของเด็กให้เป็นปกติ อีกด้วย เนื่องจากการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กนั้นมีความเป็นอิสระสูงสามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้ในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งสารหรือรับสารก็ตาม และข้อมูลในเว็บไซต์ในหลาย ๆ เรื่องเป็นเรื่องที่วุฒิภาวะในวัยเด็กยังไม่สมควรรับรู้ ก็อาจทำให้เด็กสามารถเข้าถึงได้ หากผู้ปกครองไม่มีการให้ความรู้แก่เด็กหรือคอยดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

3. ตัวเด็กเอง ที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้บริการอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นการเล่นเกมที่ผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กได้โดยการมีข้อตกลงเวลาในการเล่นเกมที่ให้เหมาะสม หลาย ๆ ครอบครัวมีการเลี้ยงดูที่ผิดที่让孩子เล่นอินเทอร์เน็ตอยู่บ้านเพื่อไม่ให้ลูกไปไหน นอกจากนี้การใช้เว็บไซต์ที่สามารถพูดคุยติดต่อสื่อสารกันได้ก็เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องมีการย้าให้บุตรหลานของเรานั้นมีการตระหนักในการเปิดเผยข้อมูลที่จะทำให้ผู้ประสงค์ร้ายเข้ามาถึงตัวเด็กได้ ตรงนี้ต้องระวัง นอกจากนี้ต้องชี้ให้เด็กเห็นถึงภัยว่า หากเปิดเผยข้อมูลไปแล้วจะมีคนลอบมาดูข้อมูลและเข้ามาล่อลวงเราเช่น หลอกเอาทรัพย์สิน หลอกเราไปข่มขืน หรือถูกหลอกไปฆาตกรรมได้ ตรงนี้เป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งเลยในส่วนของตัวเด็กเอง